

Zo stroom ik van je over

Colofon

ISBN: 978 94 6365 068 7

1e druk 2018

© 2018, Eke Mannink

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

Tel: 058 - 289 48 57

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Foto auteur: Mila Mannink

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Eke Mannink

Zo stroom
ik van je over

roman

The past is never dead. It's not even past.

William Faulkner: 'Requiem for a nun.'

De moeder

‘Jouw ouders ...’ Ze trekt me aan mijn arm en kijkt me aan. ‘Jouw ouders zijn niet jouw echte ouders.’ Uit het niets.

Nou ja, misschien niet helemaal uit het niets. We hebben die woensdagochtend een brief in een envelop meegekregen van meester. ‘Aan de ouders en/of verzorgers’, stond daarop. Nog voor de bel ging had Esther het wel drie keer hardop voorgelezen: ‘Aan de ouders en/of verzorgers.’ Ze keek telkens naar mij. Ik had net gedaan of ik niets hoorde.

Nu loop ik eindelijk weer eens met haar van school naar huis. Ik met mijn fiets aan de hand, want ons huis is buiten het dorp. Het luistert heel nauw of je bij het groepje van Esther hoort of niet. Ze vroeg me na de bel zelf of ik zin had om te spelen. We zitten in de vierde klas – groep zes zou dat tegenwoordig heten – en zijn een jaar of negen. Ik schud haar hand van mijn arm en kijk naar een vogel hoog in de lucht, hij lijkt te zweven.

‘Jouw ouders zijn niet echt jouw ouders.’ Ze zegt het weer. ‘Waarom zeg je dat? Het is niet waar,’ antwoord ik.

We lopen verder.

Ik wil de stilte verbreken. ‘Zullen we naar het veldje ...’

Esther is stoer, met haar doe je dingen op straat of op het braakliggende veld in de nieuwbouwuurt rond haar huis. Zij zal nooit kralen rijgen of paardenplaatjes kijken op haar kamer, zoals ik met andere vriendinnetjes doe.

‘Je hebt het zelf gezegd. Toen we bij juf Bijlsma zaten, in de eerste. We speelden toen in het fietsenhok. In de pauze. Jouw vader en moeder zijn niet jouw echte vader en moeder.’

‘Echte’ – ze zegt het snerpnd. Ik denk aan de brief in de envelop in mijn tas. Wat zou erin staan?

‘Het is niet waar,’ antwoord ik met een vreemd gevoel in mijn buik.

We staan voor Esthers huis. Plantenbakken hangen aan geknoopte touwen voor de ramen. Een poes schiet miauwend uit de struiken in de voortuin, loopt in de richting van de deur.

‘Ik heb dat verzonnen,’ zeg ik dan. ‘Mijn vader en moeder zijn wel mijn echte vader en moeder. Wat zullen we gaan doen?’

‘We gaan niks doen,’ antwoordt Esther. ‘Ik ben je vriendin niet meer.’

Wat maakt dat we zijn wie we zijn, dat ik ben wie ik ben? Opvoeding, omgeving, de loop der gebeurtenissen in het klein, in het groot, aangeboren karaktereigenschappen, het lot – hoe toevallig is het dat ik ben geworden hoe ik ben? Of was met déze start bij déze ouders in dát huis niets anders mogelijk dan dat ik opgroeide tot het meisje dat in het eerste jaar van de lagere school aan een klasgenote vertelde dat ze eigenlijk andere ouders had?

Ze had 'ouders' gezegd, maar het was de moeder waar ze nacht in, nacht uit over fantaseerde. Soms woonde die aan een snelstromende rivier in een boerderij met veel dieren, met knusse houten schuurtjes, sappige groene velden en bomen rondom. In een volgend droombeeld was de moeder een stadsmens, een vrouw die zich stijlvol kleepte en een antiquariaat runde, een winkel met een ouderwetse houten vloer en overal waar je keek: boeken. Altijd had ze een heldere oogopslag en deed ze haar mond open om uit te leggen wat er mis was gegaan, waarom ze niet voor haar dochter had kunnen zorgen – precies op dat punt hield de droom op, viel het visioen in stukken.

Klokslag elf, het tijdstip van onze afspraak.

Een nonchalant gekleed meisje doet open, sjokt in de hal voor me uit, gebaart achteloos dat ik in de voorkamer kan wachten en laat me alleen.

In de hoge ruimte ligt een stoffig telefoontoestel op een bureaustoel. Het lijkt erop gekwakt, lang geleden. De stoel staat haaks op het tafelblad, dat bestaat uit losse kantoortafels. De andere stoelen staan schijnbaar op hun bedoelde plek, aangeschoven tegen het grote blad. Hoewel het een kamer in een statig pand is, oogt hij sleets. Mark is blijkbaar niet zo'n standaard-advocaat geworden.

Ik heb geen zin om te gaan zitten. Als ik na het meubilair ook de schilderijen aan de wand en het uitzicht op het park heb bestudeerd, realiseer ik me dat Mark nog niet in het kantoor is, anders had ik zijn basstem al gehoord.

De assistente die me binnenliet, schuifelt door de deuropening, vraagt of ik iets wil drinken.

'Koffie, graag,' zeg ik, 'met een beetje melk.' Ze slentert weg.

Als ze terugkomt, vraag ik haar niet hoelang het nog duurt. Gedachteloos neem ik een slok, blader door een oud tijdschrift dat op tafel ligt. Dan zie ik een witte schim het trapje van het voorportaal op wippen. Met kabaal wordt de voordeur geopend en dichtgeslagen. Dat moet Mark zijn. Hij stuift voorbij de openstaande deur van de kamer waarin ik sta te wachten.

Zijn nog altijd vertrouwde stem buldert: 'Jannie, heb je die brief aan Hagerius al de deur uit gedaan, met de offerte en de rapporten? Moet vandaag, liefst nu!'

Ik hoor voetstappen en gerommel aan de andere kant van de muur.

‘En de map die ik nu nodig heb, ligt ook nog niet klaar. Hoe kan dat nou?’

‘Welke map?’

De vrouwenstem klinkt zacht, ik versta de woorden net.

‘Van Lunteren slash naamswijziging.’

Wat klinkt Mark streng. Hij kan altijd nog schoolmeester worden. Weer gerommel, een la die openschuift, zich van de muur verwijderende voetstappen. Ik sla het tijdschrift op tafel dicht, loop naar een vensterbank om me een houding te geven wanneer hij dadelijk binnenkomt.

‘Eva, goedemorgen, goed je te zien.’

Mark is innemend, zoals ik me hem herinner. Hij noemt me met zo’n vanzelfsprekendheid bij mijn nieuwe naam, dat het even duurt voor ik besef dat hij me niet eerder zo noemde. Naar Parijs was hij met Evelien geweest.

We reden samen terug van de bruiloft van Rolf, de bijna afgestudeerde fysiotherapeut die twee kamers van mij vandaan woonde. Het was een vrolijk feest geweest, al herinner ik me vooral de worstenbroodjes die op allerlei schalen lagen uitgesteld. ‘Echt Brabants,’ had iemand gezegd. Bijna dertig jaar geleden moet dat zijn geweest. Rolf was een goedlachse buurman, hij speelde gitaar en leek altijd opgewekt. Dat kwam door zijn studie, dacht ik weleens; alle studenten fysiotherapie leken me vrolijk. Ze zaten beter in hun vel, waren ongecompliceerder dan de studenten die niet met het lichaam werkten, die de hele tijd hun hoofd moesten gebruiken.

Op weg naar huis zagen Mark en ik langs de snelweg Parijs aangekondigd, op een blauw bord. Ik vraag me af of het er nog staat, heb het nooit meer gezien. Het stond ergens in Brabant, want we waren nog maar net vertrokken uit de feestzaal. ‘Zou best leuk zijn,’ zei ik, vanaf de bijrijdersstoel

naar het bord wijzend. ‘Dan doen we dat toch,’ had Mark geantwoord.

Je mee laten voeren door de stroom van gebeurtenissen en bijsturen waar je kunt, dat is de kunst van het leven. Soepel wendbaar om een plotseling opdoemend struikelblok heen koersen, met volle kracht de diepte in en zo nu en dan een eiland in de tijd opzoeken. Ik heb er lang over gedaan om tot een soort van levensfilosofie te komen en had echt het idee dat ik eindelijk in een goede vaargeul verkeerde. Het ging goed, totdat het fout ging.

De reis naar Parijs sloot naadloos aan bij mijn ideeën over hoe te leven. Het bord langs de snelweg, mijn spontane opwelling en de onverwachte reactie van Mark vormden ingrediënten voor het levensmotto ‘volg je hart’. Ik weet nog hoe het klonk: ‘Dan doen we dat toch’ – het was geen vraag geweest, er had evenmin een uitroepteken achter gestaan – het was een zin als een klinkklaar gegeven, een feit dat vanzelf zou worden waargemaakt.

Parijs komt meteen ter sprake in het Utrechtse advocatenkantoor.

‘In de auto deed je nog heel stoer,’ zegt Mark. Er speelt een lach om zijn mond. ‘Maar zodra we arriveerden, rende je naar een telefooncel tegenover ons hotel om opgewonden naar Nederland te bellen. Schattig, vond ik.’

In die tijd plande ik mijn dagen overvol, ik weet ineens weer hoe ik geleund tegen het glas van het krappe telefoonhok een rij afspraken uit mijn blauwe universiteitsagendaatje afbelde. Het gevoel van opwinding komt terug.

‘We zaten lang op de trappen van de Sacré Coeur,’ gaat Mark verder, ‘daar hebben we wel een uur met een groep

Japanners geouwehoerd.’ Hij lacht nu breeduit. ‘En in de auto legde jij je blote voeten op het dashboard.’

‘Dat doe ik nog steeds hoor,’ antwoord ik. ‘Mensen veranderen niet, ze worden alleen ouder.’

De beelden in mijn geheugen zijn die van ligstoelen in het Parc du Jardin de Luxembourg en van ons lopend in de zon. Ik draag een strak, donkergeel truitje dat mijn buik bloot laat en een nauwe, zwarte broek met verticale, witte stippellijnen: bruiloftskledij voor een student die alternatief wil zijn. Mark heeft een beige broek aan en een wit overhemd. Zo’n kraakhelder hemd draagt hij ook nu weer.

Tijdens het ophalen van onze Parijse herinneringen, het heen en weer knikken, het elkaar bijvallen of juist tegenspreken in de details, verliezen we ons in een zee van vroeger. Het is geen rustig dobberen, eerder een koortsachtig duiken, een gezamenlijk aftasten van de bodem.

‘Hoelang waren we daar nou precies?’ vraag ik, als we die bodem voor een goed deel in kaart hebben gebracht en even stil zijn. Ik voel me enigszins beschaamd over mijn haperende geheugen.

‘Eén nacht,’ klinkt het beslist, ‘we zijn de volgende dag naar huis gereden.’

Eén nacht, wat kort. De vraag of we het die nacht met elkaar hebben gedaan, durf ik niet te stellen. Het zou slordig overkomen, zeker als Mark ja zou zeggen. Ik denk het wel, maar kan me er niets meer van herinneren. Wat erg. Zoiets onthoud je toch?

Mark begint over de zaak. Hij praat, ik antwoord, maar mijn ogen dwalen naar zijn overhemd, inderdaad: goed gestreken en hagelwit. In een andere kleur zou ik hem op straat nauwelijks herkennen.

We zagen elkaar dertig jaar geleden geregeld en deelden vrienden. Ik woonde als vers in Utrecht belande eerstejaars in een studentenkamer, Mark huide een paar hoeken verderop in een tweepersoonswoning, een 'hat'-eenheid. Niemand wist wat die afkorting betekende, dat deed er ook niet toe – de term stond garant voor ruimte, méér lucht en vierkante meters dan het gebruikelijke studentenhok bood. Bij Mark en Tirza waren de feesten.

Tijdens sommige ontmoetingen maakt het eerste oogcontact duidelijk: wij begrijpen elkaar. Dat hoeft niet te worden uitgesproken, de vertrouwdheid is er. Zo ging het tussen Mark en mij. Nu is hij mijn advocaat.

Als tienjarige weet ik al niet meer waar pa aan Sem en mij heeft verteld dat we niet de echte kinderen waren van hem en ma. Omdat ze geen kinderen konden krijgen, hadden ze ons *'ge-a-dop-teerd'*. Pa tuitte zijn lippen bij het uitspreken van het woord. Ik zie geen huiskamer voor me, geen keukentafel, geen terrasstoelen, wel zijn mond. Hij gebruikte het woord 'echte' – 'geen echte kinderen, wel de *of-fi-ci-ë-le'*. Hij vertelde dat hij en ma meer van ons hielden dan zogenaamde echte ouders van hun kinderen ooit zouden kunnen houden. Ma was er niet. Ze zei later dat een tante haar er geregeld aan herinnerde dat zij op het tijdstip waarop Sem werd geboren in een polonaise op een bruiloftsfeest meeliep. Ik kon me ma niet in een polonaise voorstellen.

We groeien op zonder erbij na te denken hoe, mijn broertje en ik, zoals iedereen dat doet.

'Met die vlechten lijkt je precies op mij vroeger,' zegt ma vaak. Buitenstaanders vergelijken me juist met pa, 'vanwege dat donkere koppie'. Ook uiterlijke gelijkenissen tussen Sem en mij komen voor in commentaren. Wij weten wel beter, maar houden onze monden. In mijn binnenste komt bij zulke opmerkingen iets in opstand. Hoezo 'we lijken op elkaar'? Dat willen jullie gewoon. Maar het is niet zo. Het kan niet.

Hardnekkig droom ik door over mijn echte moeder. Over hoe zacht ze zou zijn, hoe mooi en hoe omringd door dieren. Hoe lief ze zou lachen, hoe ze me zou voorlezen en daarna mee op reis zou nemen, de wereld in van de verhalen die ze zou vertellen aan de rand van mijn bed.

Net als andere kinderen, echte kinderen van hun echte

ouders, fantaseer ik over een droommoeder en bij vlagen een bijpassende vader, die mij als een prinses zouden behandelen. Van wie ik wél op paardrijden mocht. Een verschil met de anderen is wel dat ik *weet* dat mijn ouders mijn ouders niet zijn. Maar daar heeft mijn echte moeder vast een goed excuus voor.

Met Sem probeer ik erover te praten. Ik sluip mijn bed uit en loop op mijn tenen, de krakende planken onder de vloerbedekking omzeilend, naar de kamer van mijn broertje.

‘Ik wil niet weten wie mij heeft weggegeven,’ zegt hij, ‘ik denk dat onze moeders niet aardig zijn – anders hadden ze ons nooit weggedaan.’ Zijn stem klinkt hees en gedempt, hij houdt zijn deken een beetje voor zijn mond.

‘En als we groot zijn,’ vraag ik, ‘ga je dan ook niet op zoek?’

‘Nee, nooit,’ klinkt het beslist. ‘Ik woon hier en papa en mama zijn mijn vader en moeder.’

‘De verklaringen mogen niet vrijblijvend zijn,’ zegt Mark.

Ik bekijk zijn handen, ze zijn enorm. Natuurlijk, zoiets verandert niet; als handen eenmaal groot ogen bij de rest van een lichaam, dan blijft dat zo.

‘De rechter moet inzien dat hij voor jou van levensbelang is,’ zegt hij, ‘je nieuwe naam.’

Mark is lang en breed. Ik kijk hem aan. Hij lijkt op Gérard Depardieu, of nee, toch niet; de Franse acteur is uitgegroeid tot een uitpuilende reus, Mark is niet vet. Hij lijkt meer op mijn geliefde, op Rob, al is die slanker en minder breed. Misschien trok ik vroeger al naar lange, dunne mannen. De uiteenlopende types die erna zouden volgen, vertroebelden mijn blik op waar ik werkelijk naar verlangde.

‘Je nieuwe oude naam, bedoel ik.’

Mark verbetert zichzelf, gooit zijn handen in de lucht, strekt ze voor zich uit op tafel, kijkt me een moment aan en verlegt zijn blik naar de bomen van het Wilhelminapark achter de hoge ramen. Hij is in gedachten steeds twee mededelingen vooruit, struikelt zo nu en dan over woorden, maakt met een zucht pas op de plaats en geeft zinnen onverwachte wendingen. Ik moet alert blijven. Dat was vroeger ook al zo. Hij eigent zich ieder nieuw aspect van het onderwerp van gesprek hartgrondig toe en wil, nee móet een volledige weergave van de feiten geven. Alsof zijn leven ervan afhangt. Ik vond hem charmant, hij is het nog steeds.

‘Dus, Eva, je weet wat je te doen staat,’ klinkt het.

Marks ogen twinkelen zoals ze dat vroeger deden. Ja, natuurlijk hebben we het gedaan. Ik begin het me te herinneren. Geen details, wel een gevoel.

‘Zorg ervoor dat je huisarts en je therapeut met goede

redenen komen. Dus niet iets van “het-zou-best-een-goed-idee-zijn-als ...” Lange mouwen maaien in de lucht. ‘Nee, meer in de trant van “voor-het-welzijn-van-mijn-patiënt-dan-wel-cliënt-is-het-van-cruciaal-belang-dat ...”, enzovoort, enzovoort.’ Hij kijkt me grondig aan, heeft zijn armen voor zijn borst gevouwen.

Ik knik, de ernst van de boodschap is tot me doorgedrongen.

‘En wat doe jij in het dagelijks leven?’ vraagt Mark dan.

Ik kijk op de klok die in de hoek naast de deur hangt.

Hij ziet het, kijkt op zijn horloge, dan weer naar mij. ‘Ik neem altijd de tijd voor mijn cliënten,’ zegt hij, ‘als ik eenmaal begonnen ben met een zaak, dan geef ik me er volledig aan.’